

02 HAZİRAN 2004
TS/BAS-BÜL/04-51

“Türk Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılması: Temel Tasarım” Özet Bulgular

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) ve Vergi Konseyi, 2 Haziran 2004 tarihinde, Sabancı Center’da, kamuoyuna Türk Gelir İdaresi’nin yeniden yapılandırılmasına yönelik bir model önerisi sundu.

“Türk Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılması: Temel Tasarım” başlıklı çalışmanın tanıtım toplantısında çalışmanın yazarı “Beşinci Düşünce” Stratejik Yönetim Hizmetleri Genel Direktörü R. Fatih Özçelik modeli tanıtan bir sunum gerçekleştirdi.

Model önerisi, TÜSİAD’ın, bugüne kadar kamu kurumlarının yeniden yapılandırılması ve yönetim kapasitesinin artırılması doğrultusunda kamuoyuyla paylaştığı görüşlerin bir devamı ve tamamlayıcısı olarak, bir kamu kurumunda uygulanabilecek şekilde bir “pilot proje” tasarlanmasının yararlı olacağı düşüncesinden hareketle hazırlandı.

“Beşinci Düşünce” Stratejik Yönetim Hizmetleri’ne hazırlatılan yeni Gelir İdaresi Modeli, giderek artan vergi kayıplarının ve kayıt dışı ekonominin kontrol altına alınmasını, gelir idaresinin mükellef odaklı bir yaklaşımla yeniden yapılandırılmasını hedefliyor.

Gerek iç analizler, gerekse dünya vergi yönetimleri üzerinde yapılan incelemeler sonucunda, Türk Gelir İdaresinin esasen dört temel düzeyde sorunlarının olduğu tespit edilmiştir. Rapor, bu sorunların tamamına yönelik bir bütün model önerisi üzerine kuruludur.

Temel Model

Model, genel özellikleri itibariyle fonksiyonel bir organizasyonu temsil etmekte, ana süreçlerinde mükellef temelli bir alt yapılanmayı öngörmektedir.

Nihai model şekillendirilmeden önce, Türk vergi mükelleflerinin, bütün segmentleri itibariyle sosyal ve ekonomik davranış modellerinin (uyum modelleri) geliştirilmesi gerekmektedir.

Kurumsal Gelişim

Genel olarak Gelir İdarelerinin kendilerini geliştirmekte yaşadığı güçlükleri ortadan kaldırmayı hedefleyen, temel süreçlerdeki sorunları çözecek, gerekli kurumsal kapasiteyi yaratacak, değişim yeteneğini kurumsallaştıracak yeni bir Gelir İdaresi Stratejik Yönetim Yapısı önerilmiştir.

**TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ
BASIN BÜROSU**

Meşrutiyet cad.No.74 Tepebaşı 80050 – İSTANBUL
Tel: (0212) 2495448 / 2491929 / 2515313 / 2490723 Fax: (0212) 2933783

Bu yapı temel unsurları itibariyle;

- Yeni Yasal Statü,
- Gelir İdaresi Kurulu,
- İcra Kurulu,
- Stratejik Yönetim Sistemi,
- Kurumsal Gelişim Birimi,
- İç Denetim Birimi'ni içermektedir.

Vergi Politikası Geliştirme

Vergi politikalarının geliştirilme süreci, fikirlerin oluşturulmasından TBMM'de yasalaşmasına kadar bir tam süreç olarak tanımlanmıştır.

Bu yapı içinde;

- Vergi politikası geliştirme fonksiyonu Maliye Bakanlığı'na bırakılmış, böylece politika geliştirme ve uygulama aşamaları birbirinden ayrılmış,
- İlgili tarafların dengeli katılımını sağlayacak şekilde açık ve şeffaf bir süreç tanımlanmış,
- Politika üreticileri, vergileme kararının bütün ekonomi, işletmeler ve toplum üzerindeki etkilerinin tam analizi sorumluluğunu üstlenmelerine imkan verecek şekilde, birikim ve teknolojik olanaklarla güçlendirilmiş,
- Toplam vergi yükünün önemli bir kısmını taşıyan sınırlı sayıda mükellefin vergi politikalarından tek tek nasıl etkilendiklerine ilişkin özel modeller tasarlanmış ve politika üretim sürecinin bir enstrümanı olarak karar süreçlerine dahil edilmiştir.

Mükellef Hizmetleri (Vergi Daireleri)

Rapor, mükellef hizmetleri için tamamen yeni bir model önermektedir. Oldukça parçalanmış görünen mevcut yapı; aynı vergi hasılatı, aynı mükellef sayısı ve aynı iş yükü ile uğraşan benzer ülke uygulamalarına göre olağandışı bir verimsizliğe neden olmaktadır. Verimsizlik, mükellefler tarafından doğrudan üstlenilen uyum maliyetleri dikkate alındığında çok daha yüksektir.

Verimsizliğin önemli bir kısmı, beyanname kabul ve işleme sürecindeki sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bu aşamadaki sorunlar, vergi sisteminin bir bütün olarak yönetimini bile engellemektedir. Bu süreç, modelimizde ilke olarak tamamen bir e-devlet uygulaması olarak tasarlanmıştır.

Tasarlanan e-devlet yapısı, aynı ekonomik aktivite üzerinden birden fazla yasa gereğince verilmek durumunda olan SSK, DİE gibi kamu kurumlarının beyannamelerinin de konsolidasyonunu içermektedir.

Böylece;

- Mükelleflerin söz konusu kamu beyanları için tek bir noktada ortak bildirimde bulunmaları,

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ BASIN BÜROSU

Meşrutiyet cad.No.74 Tepebaşı 80050 – İSTANBUL
Tel: (0212) 2495448 / 2491929 / 2515313 / 2490723 Fax: (0212) 2933783

- Bu beyanların denetimi ile ilgili, söz konusu kuruluşların ayrı ayrı barındırdığı kontrol mekanizmalarının konsolidasyonu olanaklı hale getirilmiştir.

Mükellef hizmetleri, İdarenin, mükelleflerin farklı gereksinimlerine yönelik özel ürün ve hizmetler geliştirmesine olanak verecek şekilde segmente edilmiştir. Özel hizmet ihtiyacı bulunan mükellef grupları (büyük mükellefler ve yabancı şirketler) için ayrı yetkinlikte hizmet birimleri kurulması öngörülmüş; İdare ile olan bütün ilişkilerin tek noktadan gerçekleşmesine olanak verecek şekilde "Mükellef Temsilciliği" kadrosu önerilmiştir.

Vergi dairelerinin rolü, (gerçek mükellef odaklılık sağlanacak şekilde) rutin operasyonlarının önemli bir kısmı merkezileştirilerek, esasen yerel iletişim, destek ve izleme fonksiyonları etrafında yeniden tanımlanmıştır.

Kayıtdışı Ekonominin Vergilenmesi

Kayıtdışı ekonominin ulaştığı boyut vergi denetimindeki sorunlar kadar, ülke olarak bilgi altyapımızın yetersizliğinden de kaynaklanmaktadır. Bu nedenle rapor, "Uyum Yönetimi"nin yanında "Ulusal Veri Altyapısı"nı da inceleme konusu yapmıştır.

Denetim dahil olmak üzere, vergi yasalarına tam ve zamanında gönüllü uyumunun sağlanması bütün unsurları ile bir süreç olarak tanımlanmış ve "Sistem Yaklaşımı" ile yeniden yapılandırılmıştır.

Geçerli ve güvenilir bilgiye ulaşmak, bu ülkedeki ekonomik karar alıcıların çoğunun yaşadığı temel bir sorundur. Bu eksikliğin en önemli nedeni ise ulusal düzeyde nitelikli ekonomik bilginin üretimi, değişimi ve kullanımını gerçek anlamda yönetebilecek bir kurumsal kapasite ve sahipliğin olmamasıdır.

Raporun bu rolü üstlenecek bir kurum arayışı, Maliye Bakanlığı ile sonuçlanmıştır. Zira, hem sahip olduğu kaynaklar, hem de yasal yetkileri itibarıyla bu sorumluluk bugün itibarıyla bile Maliye Bakanlığı'na verilmiş durumdadır. Bakanlığın bu ulusal misyonu rapor içerisinde açık olarak tanımlanmış ve yeni Gelir İdaresinin temel süreçlerinden birisi haline getirilmiştir.

Sonuç

Model, Gelir İdaresinin mevcut yapısında esaslı bir değişiklik önermekte, bu nedenle de ciddi bir değişim çabası, kaynak ihtiyacı ve siyasi sahiplenme gerektirmektedir. Ancak aynı ölçüde de ülke ekonomisine etki potansiyeli öngörülmektedir.

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ
BASIN BÜROSU

Meşrutiyet cad.No.74 Tepebaşı 80050 – İSTANBUL
Tel: (0212) 2495448 / 2491929 / 2515313 / 2490723 Fax: (0212) 2933783